

Statens vegvesen

Notat

Til: 0.Postmottak vest, 0.Postmottak midt,
0.Postmottak nord, 0.Postmottak øst,
Nils Magne Rakvåg
Fra: Trafikksikkerhetsseksjonen
Kopi:

Saksbehandler/innvalgsnr:
Liv Marie Nygaard - 22073742
Vår dato: 03.05.2010
Vår referanse: 2010/004462-007

Tilstandsundersøkelse kap 1/2010 - Bruk av bilbelter

1. Innledning

Tilstandsundersøkelse kap. 1- Bruk av bilbelte, ble gjennomført i uke 14 og 15 i 2010, jf instruks for gjennomføring av undersøkelsen vedlegg 1. Undersøkelsen ble foretatt i alle fylkene.

Undersøkelsen viser hvor stor andel av førerne som bruker bilbelte og hvor stor andel av forsetepassasjerene som bruker bilbelte.

2. Bakgrunn

Bruk av bilbelte ved en trafikkulykke reduserer sannsynligheten for personskader og er med på å gjøre skadene mindre alvorlige. I følge Trafikksikkerhetshåndboken vil bruk av bilbelte redusere sannsynligheten for å bli drept med 40-50% for fører og forsetepassasjerer og med ca 25 % for baksetepassasjerer. En får samme reduksjonstall når det gjelder virkningen på alvorlige skader. Når det gjelder virkningen på lette skader reduserer bilbeltebruk sannsynligheten med omkring 20-30%.

Transportøkonomisk institutt og senere Statens vegvesen har årlig siden august 1973 (unntatt 1989, 1992, 1994 og 1996) registrert bruk av bilbelte hos fører i personbiler og i små varebiler. Fra 1995 har Vegdirektoratet, med hjelp fra trafikkstasjonene, foretatt disse tellingene. Fra 1997 har Statens vegvesen også registrert bruk av bilbelte hos forsetepassasjerer. I perioden 1985 – 2005 ble det registrert bruk av bilbelte og barnesete blant baksetepassasjerer. Dette er ikke gjennomført fra og med 2006 jf begrunnelse i punkt 3.

Det har fra 1971 vært påbudt å montere bilbelter i forsete på person- og varebiler i Norge.

I september 1975 ble det innført sanksjonsfritt påbud om bruk av bilbelte i forsete. I oktober 1979 ble det innført gebyr på kr 200 for ikke å bruke bilbelte. Dette gebyret ble forhøyet i januar 1987 til kr 300,-, i januar 1994 til kr 500,-, i januar 2000 til kr 750,- og 1. juli 2009 til kr 1 500,-. Det er påbudt å bruke bilbelte når dette er montert, uansett biltype.

Påbud om bruk av bilbelter i drosjer ble innført 1. november 2008.

Påbud om montering av bilbelte i baksete ble innført for nyregistrerte personbiler fra og med 1. januar 1984. Fra mars 1985 ble det også påbudt å bruke bilbelte i baksete i disse personbilene. Påbudet gjaldt da bare passasjerer som var 15 år eller eldre. Fra og med 1. oktober 1988 ble påbudet om sikring også utvidet til å omfatte baksetepassasjerer under 15 år, når sikringsutstyr er montert.

Gebyr for ikke å bruke bilbelte er i dag kr 1 500,-. Sjåføren er ansvarlig for passasjerer under 15 år. Barn fra 0 til og med 3 år skal sitte i sete der bilbelte er montert, bruke godkjent sikringsutstyr som er tilpasset barnet eller slikt utstyr i kombinasjon med ordinært bilbelte.

I reglene for sikring av barn i bil heter det bl.a:

- a) I bil med sitteplasser bak fremre seterad skal passasjer som sitter i sete bak fremre seterad, bruke sitteplass hvor bilbelte er montert dersom slik sitteplass er ledig.
- b) Der bilbelte er montert, skal barn lavere enn 150 cm bruke godkjent sikringsutstyr som er tilpasset barnet eller slikt utstyr i kombinasjon med ordinært bilbelte.
- c) Der det ikke finnes godkjent barnesikringsutstyr, kan barn under 150 cm og over 135 cm bruke ordinært bilbelte.
- d) Der bilbelte ikke er montert, skal barn yngre enn 3 år ikke transporteres, og barn som er 3 år eller eldre, men lavere enn 150 cm, skal ikke transporteres i fremre seterad.
- e) Barn skal ikke transporteres i bakovervendt sikringsutstyr med kollisjonspute foran uten at kollisjonsputen er deaktivert manuelt eller automatisk.

Påbudet gjelder ikke når bilen står stille, under rygging, under kjøring i garasje, på parkeringsplass, bensinstasjon, verkstedsområde eller lignende område. En er også fritatt under kjøring i lav hastighet der vedkommende med korte mellomrom må forlate sin plass (dette gjelder postbud, renovasjon o.l.). Bruk av bilbelte gjelder heller ikke dersom vedkommende har med legeerklæring som fritar ham fra å bruke bilbelte. Ledsagere ved øvelseskjøring og førerprøve i klassene C, D, CE og DE der ledsager i bilbelte ikke rekker fram til rattet er også unntatt.

Statens vegvesen har hjemmel til gebyrlegging gjennom "Forskrift om gebyr for visse overtredelser av vegtrafikklovgivningen" når det gjelder brudd på regler for bruk av bilbelte hos fører eller passasjerer.

3. Metode

Det ble i forkant av undersøkelsene for 2005 og 2006 gjort endringer i instruksen for utførelse av tilstandsundersøkelsen. Endringene gjelder først og fremst registrering av bilbeltebruk blant passasjerer.

Til og med 2004 ble bilbeltebruk blant passasjerer registrert ved at bilene ble stanset og bilbeltebruk blant passasjerer registrert, men det ble ikke ilagt gebyr ved manglende bruk i forbindelse med registreringene.

I 2005 ble registreringene gjennomført på samme måte som i 2004, med unntak av at det ble ilagt gebyr ved manglende bruk av bilbelte. Dette antas å være årsaken til at registrert bilbeltebruk blant passasjerer steg dramatisk fra 2004 til 2005 (jf. tabell 2). Resultatene fra 2005 er med andre ord ikke sammenliknbare med resultatene fra tidligere år.

Fra og med 2006 registreres kun bilbeltebruk blant forsetepassasjerer og førere. All registrering av bilbeltebruk skal foretas uten at bilene stanses, og det skal dermed heller ikke ilegges gebyr ved manglende bilbeltebruk i forbindelse med registreringene. Resultatene fra 2006 og 2007 antas å være brukbart godt sammenliknbare med resultatene fra 2004 og tidligere

Det ble i forkant av tilstandsundersøkelsen for 2006 utarbeidet en liste over faste tellepunkter, vedlegg 2. Dette innebærer at det fra og med 2006 ikke vil være noen endringer med hensyn til hvilke tellepunkter som benyttes. I hvert tellepunkt vil det bli telt i nøyaktig samme tidsintervall på dagen som i 2006, og det enkelte tellepunkt vil ha nøyaktig samme vekt som i 2006 ved utregning av resultat på regionalt og nasjonalt nivå.

Fra og med 2009 ble det også innført tellinger over hvor mange førere av tunge biler som bruker eller ikke bruker bilbelte.

4. Tidligere undersøkelser

Tabell 1 viser utviklingen av bilbeltebruken for førere av lette kjøretøyer fra 1973 til 2009.

Tabell 1 - Bilbeltebruk for førere i perioden 1973 – 2009

Bestemmelser ang. bilbeltebruk hos førere	Telle- periode	År	I tettsteder		Utenfor tettsteder		På motorveg	
			Antall registrerte	% andel m/bilbelte	Antall registrerte	% andel m/bilbelte	Antall registrerte	% andel m/bilbelte
Sanksjonsfritt Påbud	Sept.	1973		13,1		35,0		
	Sept.	1975		32,6		61,8		
	Sept.	1976		28,0		61,7		
	Sept.	1977		28,3		61,8		
	Nov.	1978		32,9		65,2		
	Sept.	1979		46,1		78,9		
Gebyr kr 200 (okt. 79)	Nov.	1979		77,3		88,5		
	Nov.	1980		73,7		89,8		
	Nov.	1981		74,7		89,8		
	Nov.	1982		66,5		84,9		
	Nov.	1983		66,7		87,2		
	Nov.	1984		66,2		83,3		
	Nov.	1985		63,0		82,3		
	Nov.	1986		59,4		83,0		
Gebyr kr 300 (jan. 87)	Nov.	1987		61,6		84,3		
	Nov.	1988		65,0		84,2		
	Nov.	1990		67,3		91,1		
	Nov.	1991		67,0		84,9		
	Nov.	1993		73,7		85,0		
Gebyr kr 500 (jan. 94)	Nov.	1995		72,3		85,4		
	Apr.	1997		78,0		90,0		
	Okt.	1997		80,0		92,6		86,0
	Sept.	1998	45 924	79,1	14 602	91,3	4 968	90,9
	Sept.	1999	39 595	82,0	14 463	91,0	8 751	85,0
Gebyr kr 750 (jan. 00)	Sept.	2000	41 336	77,5	20 432	91,5	4 336	91,0
	Aug.	2001	40 247	81,6	29 197	94,0	15 569	91,8
	Aug.	2002	61 986	84,3	36 074	91,5	5 200	85,1
	Aug.	2003	42 395	84,2	30 749	94,2	6 970	91,4
	April	2004	96 069	84,3	39 885	91,4	11 600	87,6
	April	2005	69 873	86,8	49 629	91,8	9 013	88,5
	April	2006	90 363	86,6	58 382	93,5	14 202	89,4
	April	2007	90 077	89,4	61 226	93,7	18 205	89,2
	April	2008	95 343	89,6	66 392	94,5	18 984	92,1
Gebyr kr 1 500 (juli 09)	April	2009	103 224	90,5	71 287	93,8	19 044	92,7

Tabell 2 viser utviklingen av bilbeltebruken for passasjerer fra 1985 til 2009

Tabell 2 - Bilbeltebruken for passasjerer i perioden 1985 – 2009*

	Andel forsetepassasjerer som bruker bilbelte/barnestol (%)				Andel baksetepassasjerer som bruker bilbelte/barnestol (%)			
	Antall registrerte	I tettbygd strøk	Utenfor tettbygd strøk	På motorveg	Antall registrerte	I tettbygd strøk	Utenfor tettbygd strøk	På motorveg
feb.85						14	31	
sep.85						34	34	
feb.86						30	43	
sep.86						38	49	
sep.87						35	50	
sep.88						60	65	
mar.89						71	70	
sep.90						68	72	
sep.91						66	68	
sep.92						68	72	
okt.93						62	78	
sep.96						77	86	
apr.97						75	80	
okt.97						71	85	
sep.98	14 875	90	94	90	6 962	79	83	77
sep.99	19 566	92	93	85	7 317	82	82	72
sep.00	22 997	88	92	80	7 145	84	84	68
aug.01	32 850	89	95	87	10 947	79	85	83
aug.02	48 421	88	93	91	17 309	79	87	81
aug.03	32 266	89	94	90	11 363	79	87	77
apr.04	36 955	89	88	93	13 250	83	85	88
apr.05	31 872	93	96	89	12 570	91	95	80
apr.06	52 503	86	92	89				
apr.07	55 922	90	93	91				
apr.08	54 254	89	94	91				
apr.09	63 843	90	93	92				

*Baksetepassasjerer inngår ikke i tilstandsundersøkelsen fra og med 2006

I 2009 viste målingene at bilbeltebruken blant førere av tungekjøretøyer var 52,8 % utenfor tettbygd strøk og 25,3 % på motorveg. Registreringene var basert på observasjoner av 5 354 kjøretøyer utenfor tettbygd strøk og 162 kjøretøyer på motorveg.

5. Resultater fra bilbelte tellingene 2010

5.1 Bruk av bilbelte blant førere av lette kjøretøyer

Tabell 3 - Bilbeltebruk for førere av lette kjøretøyer i de ulike fylkene og samlet for hele landet våren 2010*

Fylke	Tettbygd strøk			Utenfor tettbygd strøk			Motorveg		
	Antall reg.	Antall med	Andel m/belte	Antall reg.	Antall med	Andel m/belte	Antall reg.	Antall med	Andel m/belte
Østfold	9 034	8 786	97,3 %	3 325	3 163	95,1 %	4 317	4 186	97,0 %
Akershus (og Oslo utenfor tett)	3 224	2 746	85,2 %	3 174	3 002	94,6 %	2 205	1 846	83,7 %
Oslo	3 632	3 171	87,3 %	0	0	-	2 510	2 117	84,3 %
Hedmark	4 324	3 817	88,3 %	4 649	4 328	93,1 %	0	0	-
Oppland	3 378	3 102	91,8 %	2 745	2 610	95,1 %	0	0	-
Buskerud	7 127	6 537	91,7 %	7 319	6 915	94,5 %	3 014	2 899	96,2 %
Vestfold	3 274	3 132	95,7 %	2 641	2 602	98,5 %	4 513	3 987	88,3 %
Telemark	4 020	3 935	97,9 %	3 064	2 991	97,6 %	0	0	-
Aust-Agder	2 763	2 645	95,7 %	1 392	1 371	98,5 %	0	0	-
Vest-Agder	3 609	3 300	91,4 %	1 860	1 701	91,5 %	0	0	-
Rogaland	9 736	9 233	94,8 %	5 873	5 654	96,3 %	2 278	2 195	96,4 %
Hordaland	6 660	6 271	94,2 %	5 306	5 157	97,2 %	5 670	5 506	97,1 %
Sogn og Fjordane	2 725	2 462	90,3 %	3 130	2 938	93,9 %	0	0	-
Møre og Romsdal	5 714	4 995	87,4 %	2 923	2 716	92,9 %	0	0	-
Sør-Trøndelag	8 194	7 639	93,2 %	5 062	4 849	95,8 %	0	0	-
Nord-Trøndelag	2 849	2 676	93,9 %	1 647	1 606	97,5 %	0	0	-
Nordland	7 179	6 673	93,0 %	7 226	6 987	96,7 %	0	0	-
Troms	6 273	5 628	89,7 %	3 571	3 191	89,4 %	0	0	-
Finnmark	4 190	3 950	94,3 %	3 250	3 125	96,2 %	0	0	-
Totalt	97905	90698	92,6 %	68157	64906	95,2 %	24507	22736	92,8 %
Totalt vektet*			91,9 %			95,3 %			91,0 %

* Vektet for trafikkarbeid

Tabell 3 viser at ved vårens målinger var bilbeltebruken blant førere 91,9 i tettbygd strøk, 95,3 % utenfor tettbygd strøk og 91,0 % på motorveg. Registreringene er basert på observasjoner av 97.905 førere i tettbygd strøk, 68.157 utenfor tettbygd strøk og 24.507 på motorveg. Sammenligner en tallene fra 2009 med tellingene som ble gjennomført våren 2010 er det en økning på 1,4 prosentpoeng i bilbeltebruken blant førere i tettbygd strøk. For førere utenfor tettbygdstrøk er det en økning på 1,5 prosentpoeng, mens det for førere på motorveg er en nedgang på 1,7 prosentpoeng.

Tabell 4 - Bilbeltebruk for førere av tunge kjøretøyer i de ulike fylkene og samlet for hele landet våren 2010*

Fylke	Utenfor tettbygd strøk		
	Antall reg.	Antall med	Andel m/belte
Østfold	218	87	39,9 %
Akershus (og Oslo utenfor tett)	115	50	43,5 %
Oslo	0	0	-
Hedmark	433	243	56,1 %
Oppland	398	288	72,4 %
Buskerud	306	177	57,8 %
Vestfold	559	515	92,1 %
Telemark	51	27	52,9 %
Aust-Agder	236	194	82,2 %
Vest-Agder	122	80	65,6 %
Rogaland	343	180	52,5 %
Hordaland	729	605	83,0 %
Sogn og Fjordane	344	195	56,7 %
Møre og Romsdal	233	147	63,1 %
Sør-Trøndelag	119	76	63,9 %
Nord-Trøndelag	154	103	66,9 %
Nordland	497	363	73,0 %
Troms	256	126	49,2 %
Finnmark	97	69	71,1 %
Totalt	5210	3525	67,7 %
Totalt vektet*			62,0 %

* Vektet for trafikkarbeid

Tabell 4 viser at ved vårens målinger var bilbeltebruken blant førere av tunge kjøretøyer 62,0 % utenfor tettbygd strøk. Registreringene er basert på observasjoner av 5.210 kjøretøyer utenfor tettbygd strøk. Dette er en økning på 9,2 prosentpoeng fra 2009.

5.2 Bruk av bilbelte blant forsetepassasjerer

Tabell 5 – Bilbeltebruk for forsetepassasjerer i de ulike fylkene og samlet for hele landet våren 2010*

Fylke	Tettbygd strøk			Utenfor tettbygd strøk			Motorveg		
	Antall reg.	Antall med	Andel m/belte	Antall reg.	Antall med	Andel m/belte	Antall reg.	Antall med	Andel m/belte
Østfold	1 806	1 671	92,5 %	708	644	91,0 %	1 812	1 607	88,7 %
Akershus (og Oslo utenfor tett)	490	440	89,8 %	1 036	937	90,4 %	461	408	88,5 %
Oslo	1 681	1 400	83,3 %	0	0	-	528	402	76,1 %
Hedmark	1 012	896	88,5 %	986	930	94,3 %	0	0	-
Oppland	1 772	1 622	91,5 %	833	760	91,2 %	0	0	-
Buskerud	2 100	1 888	89,9 %	1 369	1 269	92,7 %	864	818	94,7 %
Vestfold	877	825	94,1 %	836	804	96,2 %	1 133	1 102	97,3 %
Telemark	915	873	95,4 %	524	492	93,9 %	0	0	-
Aust-Agder	938	891	95,0 %	869	819	94,2 %	0	0	-
Vest-Agder	756	687	90,9 %	404	372	92,1 %	0	0	-
Rogaland	2 351	2 212	94,1 %	2 792	2 669	95,6 %	393	376	95,7 %
Hordaland	2 718	2 545	93,6 %	809	785	97,0 %	1 322	1 244	94,1 %
Sogn og Fjordane	645	491	76,1 %	941	844	89,7 %	0	0	-
Møre og Romsdal	3 109	2 759	88,7 %	923	867	93,9 %	0	0	-
Sør-Trøndelag	2 033	1 868	91,9 %	1 280	1 223	95,5 %	0	0	-
Nord-Trøndelag	1 482	1 470	99,2 %	885	817	92,3 %	0	0	-
Nordland	2 052	1 877	91,5 %	2 641	2 562	97,0 %	0	0	-
Troms	1 657	1 471	88,8 %	978	903	92,3 %	0	0	-
Finnmark	1 493	1 417	94,9 %	1 607	1 562	97,2 %	0	0	-
Totalt	29887	27303	91,4 %	20421	19259	94,3 %	6513	5957	91,5 %
Totalt vektet*			91,1 %			93,5 %			90,5 %

Bilbeltebruken for forsetepassasjerer i tettbygd strøk har en økning på 1,6, prosentpoeng (fra 89,5 i 2009 til 91,1 i 2010). For forsetepassasjerene utenfor tettbygdstrøk har bilbeltebruken en liten økning på 0,8 prosentpoeng (fra 92,7 i 2009 til 93,5 i 2010). På motorveg har bruksprosenten gått ned med 1,3 prosentpoeng (fra 91,8 i 2009 til 90,5 i 2010).

Årets undersøkelse viser at bare 76,1 % av forsetepassasjerene i Sogn og Fjordane benytter bilbelte i tettbygd strøk. I Nord-Trøndelag benytter 99,2 % av passasjerene i tettbygd strøk bilbelte. I Finnmark bruker 97,2 % av passasjerene utenfor tettbygd strøk bilbelte.

6. Måloppnåelse 2010

Tabell 6 – Tettbygd strøk

	1 Registrert tilstand i 2010	2 Samlet tilstand i 2010 (førere + passasjerer)	3 Mål for tilstand i 2010	4 Mål for tilstand i 2016
Førere	91,9	90,6 % ¹	90 % ¹	93 % ¹
Forsetepassasjerer	91,1			

Mål og resultater gjelder samlet for førere og passasjerer (registrert tilstand for forsetepassasjerer og antatt tilstand for baksetepassasjerer). Beltebruk i baksetet telles ikke lenger. Det antas at forskjellen mellom beltebruk i baksetet og forsetet er den samme som for perioden 2001-2004 da det ble tallet begge steder.

Tabell 7 – Utenfor tettbygd strøk

	1 Registrert tilstand i 2010	2 Samlet tilstand i 2010 (førere + passasjerer)	3 Mål for tilstand i 2010	4 Mål for tilstand i 2016
Førere	95,3	93,6 % ¹	94 % ¹	97 % ¹
Forsetepassasjerer	93,7			

Mål og resultater gjelder samlet for førere og passasjerer (registrert tilstand for forsetepassasjerer og antatt tilstand for baksetepassasjerer). Beltebruk i baksetet telles ikke lenger. Det antas at forskjellen mellom beltebruk i baksetet og forsetet er den samme som for perioden 2001-2004 da det ble tallet begge steder.

Målene for tilstand i 2010 er hentet fra Statens vegvesens handlingsprogram for perioden 2006-2009, og er gjengitt i St.prp nr 1 for 2006-budsjettet. Målene for 2014 er hentet fra Statens vegvesens handlingsprogram for 2010-2013. I handlingsprogrammet er det lagt til grunn at ambisjonsnivået er noe ulikt fra region til region. Målene gjengitt i tabellene 6 og 7 er det som vil oppnås på nasjonalt nivå dersom hver region oppnår sine mål.

Videre er det viktig å merke seg at målene i handlingsprogrammet (kolonne 3 og 4) gjelder bilbeltebruk i en gjennomsnittsbil, medregnet førere, forsetepassasjerer og baksetepassasjerer. Bilbeltebruken blant baksetepassasjerene registreres ikke ved de årlige tilstandsundersøkelsene. For at tilstanden i 2010 skal gjøres mest mulig sammenlignbar med målene har vi i kolonne 2 valgt å anta at forskjellen mellom bilbeltebruk blant forsetepassasjerer og bilbeltebruk blant baksetepassasjerer er den samme som i gjennomsnittet for årene 2001-2004 (da bilbeltebruken blant baksetepassasjerene inngikk i tilstandsundersøkelsen).

En sammenligning mellom kolonne 2 og 3 viser at målene for bilbeltebruk i 2010 er nådd innenfor tettbygd strøk (tabell 6). Utenfor tettbygd strøk ligger resultatet for 2010 nær opp til målsettingen (tabell 7).

Det er ikke fastsatt egne mål for bilbeltebruk på motorveg. Imidlertid er det nærliggende å ha som ambisjonsnivå at dette skal ligge på samme nivå som bilbeltebruk utenfor tettbygd strøk.

7. Oppsummering

Målene for bilbeltebruk er nådd innenfor tettbygd strøk. Utenfor tettbygd strøk ligger resultatet for 2010 nær opp til målsettingen.

Bilbeltebruken blant førere av tunge kjøretøyer er mye lavere enn for personbiler. Det er grunnen til at det framover satses spesielt på å øke bruken av bilbelte i tunge kjøretøyer.

2 vedlegg